

Trouwe Getuigen

KONGOLO

1962 - 2012

Trouwe Getuigen

KONGOLO

1962 -2012

Contact :
Mémorial Kongolo,
140 Rue du Couvent
B1450 GENTINNES
www.kongolo.be
info@kongolo.be

Redactie :
Joseph Burgraff

www.immediaprint.be
Wavre 2012

Inhoudstafel

Martelaren van hun trouw	5
Kongolo 50 jaar geleden	7
Het drama van Kongolo	10
Waarom?	10
Het werk van de dood	11
Wat deden zij?	12
Nocturne	15
Alles is volbracht!	16
Gered... !	17
Drie laatkomers... ..	18
Pater Albert Forgeur	19
Bloedige jaren... ..	20
Hoop en vertrouwen... ..	20
De slachtoffers	22
Eén van de twintig spreekt u aan	30
Testament van profeten	33
Basisintuïties	34
Gedachteniskapel	37
Sint-Jozefkerk in Kangoy (Kongolo)	37
Een gedachteniskapel in Gentinnes	38
Het graan schiet op...	40
Open handen	42
Gebed tot Maria	43
Niet vergeten te gedenken	44
Gebed tot de martelaren van Kongolo	45

A. ANWA

KONGOLO

P. G. CRAUWELS

P. L. CRAUWELS

P. J. DE HERT

P. A. FORGEUR

P. P. FRANCIS

P. P. GILLES

P. W. GILLIJS

P. J. N. GODEFROID

B. B. HEEMSKERK

P. A. HENCKELS

P. J. HENS

P. J. LENSELAER

P. D. PELLENS

P. J. POSTELMANS

P. R. RENARD

P. T. SCHILDERMANS

P. R. T. JAECKENS

P. R. TOURNAY

P. J. VANDAMME

P. A. VAN DER SMISSEN

P. M. VANDUFFEL

P. C. VAN

P. P. VAN DEN BIGG

P. J. VANDEMOERE

PETITS FRERES DE JESI

F. H. EBERLEIN

F. A. GORSE

F. B. MATHIAS

F. B. SARNES

LAIC

DOCTEUR H. LOMBA

IDIQFA

OBLATI. M. I

P. G. DEFEVER

P. N. HARDY

P. P. LAEBEN

TSHUMBE

PASSION

P. R. HA

P. L. J

UVI

XA

ON

IN

IK

CALLUN

IRAY

CMILLAN

PARRY

PARRY

ANGI

Martelaren omwille van hun trouw

In de loop van de 20ste eeuw hebben minstens 35 spiritijnen een gewelddadige dood ondergaan in landen waar zij hun missie hebben uitgevoerd; meestal was dat in oorlogsgebied. Wat zij allen gemeen hebben was de wil om hun leven in dienst te stellen van de volkeren waarheen ze gezonden waren. Zij zijn niet op de vlucht geslagen, ook al waren ze bewust van het gevaar dat ze liepen door ter plaatse te blijven. Zij hebben alleen gehandeld uit trouw aan hun roeping om Jezus te volgen in de Congregatie van de Heilige Geest en om hun leven te geven voor de volkeren die hen waren toevertrouwd. Al zijn ze niet allen ‘martelaren van het geloof’ in strikte zin, ze zijn alleszins martelaren van hun missionaire trouw, zoals zovele van onze confraters die, naar het voorbeeld van de Goede Herder (Joh 10,11-12), hun schapen niet hebben achtergelaten wanneer de wolf ze bedreigde.

Dat was zeker het geval van onze 20 confraters die op 1 januari 1962 de dood vonden in Kongolo: 19 van hen waren lid van de Belgische provincie, één van de Nederlandse provincie. We willen ook de confrater (P. A. Forgeur) niet vergeten die op 8 april 1961 tijdens diezelfde oorlog in de buurt van Kabalo overleed terwijl hij bezig was een gewonde soldaat te verzorgen.

Na hun dood hebben vele mensen getuigd dat onze confraters besloten hadden om in Kongolo te blijven niettegenstaande ze wisten dat de dood nabij kon zijn. Alle Katangese soldaten waren gevlucht naar de overzijde van de stroom. De paters dachten werkelijk aan een mogelijke dood en hebben er zich op voorbereid. De kleinseminaristen die getuigen waren van hun dood waren sterk onder de indruk van hun moed. Een van hen getuigde: «Alle paters waren kalm en bereid hun leven te geven voor de goede zaak.» Sommige paters hadden hen gevraagd om veel te bidden en één van hen keerde zich om om zijn beulen te zegenen.

Het past dus dat we de gedachtenis van dit offer vieren in 2012, 50 jaar na de feiten. Onze confraters zijn waardige navolgers van de martelaren van de beginnende Kerk. Dit bewijzen de vele vruchten die volgden. Het geloof van onze martelaren heeft in het bisdom Kongolo veel roepingen voor de Kerk voortgebracht. In 1962 was ik zelf in het laatste jaar van mijn middelbare studies, het ogenblik waarop ik moest beslissen of ik al dan niet naar het spiritijnse noviciaat van de Franse Provincie zou gaan. Het offer van onze confraters heeft sterk doorgewogen in mijn beslissing.

Het was tevens bepalend voor een priester van het bisdom Kongolo om in te treden in onze congregatie.

Ik wens dat hun voorbeeld voor alle leden van onze congregatie een echte stimulans zou zijn. We staan nu voor ons XXste Algemeen Kapittel dat we houden in Bagamoyo (Afrika). Zij zeggen ons op een of andere manier dat we allen geroepen zijn om ons leven te geven voor onze broeders en zusters in wie hun dienst we staan «vurig in Gods Geest» (Rom 12, 11).

P. Jean-Paul Hoch cssp

Algemeen Overste

be fervent in the Spirit
soyez fervents dans l'Esprit
sede fervorosos no Espírito
(Rom 12, 11)

XX General Chapter | CSSp
Bagamoyo 2012

Kongolo 50 jaar geleden

Een bloedig Nieuwjaar

Op nieuwjaarsdag 1962 hebben twintig spiritijnse missionarissen hun leven gelaten in Kongolo. Zij hadden gekozen voor missiewerk. Ze zijn trouw gebleven. In de moeilijke ogenblikken van de oorlog hebben zij gekozen, allen samen, om bij de bevolking te blijven waar ze werkten. Deze beslissing hebben ze met de dood bekocht.

De slachtpartij bracht veel emoties teweeg in de wereld. Velen dachten dat ‘martelaren’ uit de oude tijd waren. Sinds die dag hebben heel wat missionarissen getuigd met hun leven: tussen 20 en 40 per jaar, evenveel als journalisten die stierven in dienst van de informatie.

De stervende graankorrel

Onze martelaren hebben geen blijvend wereldwijd lawaai gemaakt. Na een moment van emoties werden ze vlug vergeten, als de graankorrel die in de aarde valt... Weifelend noemen we hen ‘martelaren’, een titel die aan kerkelijke regels is gebonden. Vandaag zijn er de vruchten: talrijk en verschillend van wat wij verwacht hadden.

In Congo kwam een spiritijnse stichting. Ze telt al 30 missionarissen in actieve dienst en 40 jongeren in vorming. Het bisdom Kongolo heeft een solide groep inlandse priesters, religieuzen en zelfs missionarissen. Daarbij kunnen we ook rekenen op een grote groep leken die de Afrikaanse Kerk sterkte en diepgang geven.

Het Memoriaal in Gentinnes (Waals Brabant) trekt niet langer massa's gelovigen maar vele retraitanten en bezoekers vinden er inspiratie. Jong en oud zijn getroffen door het beeld van de vallende missionaris met de open handen. Ook het beeld aldaar van O.-L.-Vrouw van de Hoop spreekt aan: Maria biedt ons haar Zoon Jezus aan. Dit beeld wekt in ons de indruk dat Maria aan Jezus leert hoe Hij zichzelf moet geven, hoe Hij moet omgaan met de mensen en ze vergiffenis moet schenken. De missionaris is het beeld van de mens met ‘open handen’, handen die geven en ontvangen, zegenen en omarmen, vergeven en zekerheid bieden.

De martelaren van de 20ste eeuw

In het jubeljaar 2000 heeft de paus ons meermaals gewezen op het belang van het getuigenis van martelaren. De tijd van de martelaren is niet voorbij. In de ‘Catalogo van de martelaren van de 20ste eeuw’, verschenen in Rome in 2000, worden onze confraters vermeld tussen meer dan 12.000 nieuwe martelaren. ‘Nieuwe’ omdat ze onlangs vermoord werden maar ook omdat ze een eigentijds getuigenis geven. Het merendeel was slachtoffer in dienst van mensen van vandaag. Ze hebben getoond dat vergeving en liefde sterker zijn dan haat en dood. In Christus’ naam hebben ze golven van geweld door hun vergeving doen verstommen. We tellen ze tussen de slachtoffers van het nazisme en het communisme. Sinds het begin van de 20ste eeuw treffen we in Azië martelaren aan. In Afrika zijn velen gevallen tijdens conflicten na onafhankelijkheidsverklaringen.

Wie zijn deze nieuwe martelaren ?

Tijdens de voorstelling van de Catalogo heeft het agentschap Fides een portret van de nieuwe martelaar gemaakt:

« De martelaar is een christen als andere christenen, zonder wapens, slachtoffer van grote systemen. We moeten de tekens van nieuwheid leren inzien, zelfs als we de oude benaming van martelaar niet in vraag stellen. We denken aan de ‘Kleine Zusters van Bretagne’ die gestorven zijn in Zaïre ten gevolge van het virus Ebola. Ze zijn niet vermoord, maar ze zijn zonder twijfel getuigen van grote liefde tot in de dood. Ze wisten waartoe die ziekte kon leiden, maar ze zijn gebleven om de Ebola-zieken te verzorgen. Dit is een krachtige boodschap ... Deze boodschap van de nieuwe martelaren toont ons de Zaligheden van het evangelie in een eigentijdse taal.

De Afrikaanse Kerk mag de gedachtenis aan deze martelaren niet verloren laten gaan. Zo kan de geschiedenis van hun Kerk en van de evangelisatie aan de komende generaties van gelovigen kenbaar gemaakt worden. Hun eigen cultuur helpt hen hierbij, want ze vereert de voorouders... Wie herinnert zich niet de namen Kongolo (1962), Kisangani, Wamba (1964), Watsa (1964) en Buta (1965)? »

Het martelaarschap in het leven

Hier volgt een uittreksel uit een gebed dat in de jaren '60 circuleerde in Rusland op het ogenblik dat de vervolging door Krouchtchev woedde. Ze kan op andere situaties toegepast worden.

« Vader, zegen ons opdat wij, uw zwakke en zondige dienaren, uitgeput van onze reis, elk op zijn levensweg, uw lof zingen in tegenwoordigheid van onze broeders, die tegen u in opstand zijn.

Geef dat wij, christenen, kalm blijven, zonder vrees, vredevol in uw wil. Vergeef ons en zegen ons allemaal: bandieten en Samaritanen, de kinderen, zij die gevallen zijn onderweg, de priesters die langskomen zonder te stoppen. Allen zijn ze onze naasten: de beulen en de slachtoffers, zij die vervloeken en zij die vervloekt worden, zij die u op wrede wijze bestrijden en zij die neerknielen voor uw liefde. Neem ons allen in uw armen, heilige en rechtvaardige Vader... »

Het drama van Kongolo

Waarom?

In de morgen van 1 januari 1962 werden 20 spiritijnse missionarissen vermoord in Kongolo, een stadje in Noord-Katanga.

Hoe kon dit gebeuren?

Kort na de onafhankelijkheid van Congo (30 juni 1960) scheidt Katanga zich af van de nationale staat. Op het grondgebied van de administratieve eenheid van Kongolo leeft een stam, de Bahemba, die resoluut voor de afscheiding kiest. De andere stammen ondergaan die beslissing. De missiepost van Kongolo maakt dus deel uit van de afgescheiden provincie. Niemand werd om advies gevraagd. De missionarissen zetten hun werk voort, zonder onderscheid te maken tussen de politieke partijen.

De Katangese soldaten verminderen zienderogen en verdwijnen praktisch uit het landschap. De troepen van het nationale leger, komend van Kisangani, dringen langs het noorden Katanga binnen om het gebied te heroveren. Een groot deel van de bevolking van Kongolo is dan al gevlucht naar de rechteroever van de stroom, het gebied van de Bahemba.

De missionarissen hadden de vluchtende bevolking kunnen volgen maar zij kozen om bij de achterblijvers te blijven die tot andere bevolkingsgroepen behoorden en hun toevlucht bij de missie hadden gezocht. Er waren ongeveer 30 religieuzen, 60 seminaristen, oude mensen, vrouwen met kleine kinderen. Bewust van een mogelijk gevaar zijn de paters trouw gebleven aan de missie die ze ontvangen hadden van de Kerk. Hun leven lag in Gods hand.

Het drama van Kongolo kunnen we niet vatten met ons verstand. « *We kunnen niet zeggen dat de bevolking of een leger schuldig is. Enkele losbandige soldaten, die politiek fel geïndoctrineerd waren, liggen aan de oorzaak* » (P. Jules Darmont, de enige overblijvende van de paters).

Heer, maak dat uw Kerk, besproeid door de tranen en het bloed van z'n missionarissen, tot volle wasdom kome. Dank zij hen kunnen vandaag anderen oogsten in vreugde wat zij in tranen hebben gezaaid. Mogen vele zonen en dochters van dit land opstaan om de toekomst van de lof uwer Naam te verzekeren in Afrika.

Johannes-Paulus II, Kisangani, 6 mei 1980

Het werk van de dood

December 1961

21 missionarissen waren verzameld op eenzelfde plek. Waarom zulke samentochting? Er was een grote afwezigheid: Mgr. Bouve, bisschop van het bisdom. Hij was op de bisschoppenconferentie van Kinshasa. Op zijn terugreis naar Kongolo verneemt hij wat er gebeurd is.

Hoe kunnen we enigszins begrijpen waarom zoveel missionarissen in Kongolo samen waren? Dat stadje was het centrum van het bisdom en daar waren vele diensten ondergebracht: de missieprocurator, het secretariaat, de scholen, enz... In Kongolo waren ook twee missieposten, met al hun bedrijvigheid: de hoofdmissie van het H. Hart van Maria en de Sint-Jozefparochie in de wijk Kangoy . Op 300 m van de hoofdpост ligt het kleinseminarie. Het lerarenkorps bestond enkel uit religieuzen. Het militaire kamp had een aalmoezenier: pater Jules Darmont. Hij was de vluchtende Katangese soldaten niet gevolgd. Ook enkele paters uit geïsoleerde brouseposten waren naar Kongolo gekomen in de hoop daar bescherming te vinden... Helaas!

Uit hun brieven aan de familie kunnen we afleiden dat zij zich zorgen maakten. Zij vreesden voor plagerijen en knevelarijen. Zij hielden zelfs rekening met de mogelijkheid van hun dood, ofschoon ze daar zelf nauwelijks aan geloofden.

Enkele uittreksels uit hun brieven belichten hun gemoedsgesteltnis en het klimaat van hun omgeving. Zo schrijft p. Raphaël Renard geruststellend: *«Het leven schijnt nu rustig te zijn. Ik denk niet dat we nog moeilijkheden met de soldaten zullen hebben.»*

In Kongolo hebben de mensen honger en schrik, want wij leven in een streek van oproer. Het is werkelijk de geest van de advent: men voelt zich arm en hulpeloos, en stelt zijn hoop alleen op de Heer, want slechts Jezus is ons heil. Toekomstige week beginnen wij – of beter gezegd beginnen de seminaristen – de examens. Wat betreft het grote examen voor de Heer Jezus, wij weten niet of het voor vandaag of morgen is. Wij leven nu echt in een adventsklimaat: ‘Kom, Heer Jezus, kom! Moge de Heer Jezus spoedig de harten der mensen veranderen’. En op 17 december: Zoals gij wachten ook wij op de komst van de Heer Jezus’. Pater Duval zingt: «moge de aarde uw komst verwachten». God zal onze verwachting beantwoorden. Kerstmis: God komt onze nood ter hulp! Zalig Kerstmis, gelukkig Nieuwjaar.

Jean-Marie Godefroid, (27 november 1961)

In één van zijn laatste brieven (8 december 1961) laat p. Joseph Postelmans vrije loop aan zijn zin voor humor:

Niettegenstaande mijn oude knoken houdt mijn arme karkas nog altijd stand. Wat de ravitaillering betreft: geen sprake van biefstuk met frieten! Ik eet nu apenvlees. Mijn maag verteert elk denkbaar menu, al schreeuwt ze om vitaminen. Maar maakt u geen zorgen: er is nog altijd maniok en rijst. En wat mijn terugkeer betreft: ik heb helemaal geen draagstoel nodig. Wel ben ik zo mager als een boonstaak, maar schijn bedriegt meestal.

Pater Darmont vat de situatie als volgt samen:

Wij hebben ons overgeven aan de Goddelijke Voorzienigheid; wij vragen de Heer ons te redden of ons de kracht te geven als priesters te sterven. Ieder van ons heeft het ritueel en de H. Olie op zak. Enkele paters hebben de geconsacreerde hosties uit de tabernakels genuttigd.

Angst was er zeker, maar iedereen bleef kalm; zij monterden elkaar op en verlieten zich helemaal op de Heer.

Wat deden zij?

Tot de laatste dag hebben zij hun taak als missionaris vervuld: zij hebben zich bekommerd om het lichamelijk en geestelijk welzijn van hun mensen, levensmiddelen uitgedeeld, een onderdak verleend aan zieken en bejaarden en zich ingespannen om eendracht en verzoening te verkondigen. Want in Kongolo woonden vijandige stammen naast elkaar; twist en spanningen waren aan de orde van de dag. De paters verleenden geestelijke hulp, doopten, hoorden biecht, spraken moed in en achtten zich gelukkig tot het einde toe dienaars van de vrede te zijn in een verdeelde wereld. Zij bleven ter plaatse, trouw aan de zending die zij ontvangen hadden, trouw aan de taak waarvoor zij zich engageerden, trouw aan het volk dat het hunne was geworden.

31 december

In de vroege ochtend rommelt de donder: het zijn vallende obussen die her en der slachtoffers maken. De troepen van Gizenga komen uit het noorden en omsingelen de stad. Sporadisch wordt er geschoten; ze komen dichterbij.

De zusters (CIMKo) hebben op 1 april 1962 een rapport over de gebeurtenissen geschreven. Die inlichtingen over deze memorabele dag zijn precies en van groot belang. Wij loven de moed van deze zusters en ook het belang van hun aanwezigheid bij onze confraters. Zij ook hebben een getuigenis van uitzonderlijke trouw achtergelaten en een bewijs van echt heroïsme gegeven door te weerstaan aan de aandrang van de soldaten.

Op 31 december hielden de zusters hun maandelijks retraite. Pater Pierre Francis sprak hen over de 'oefeningen voor een goede dood'. Tijdens de eucharistieviering davert het hele huis door een ontploffende obus. Na de mis gaan enkele zusters bidden in de kapel, anderen bidden de rozenkrans samen met de novicen. Omstreeks 9 uur nadert het geluid van de ontploffingen en pater Francis zegt aan de zusters dat ze zich beter kunnen gaan verstoppen op de missie die minder hoog is dan hun gebouw.... Zij brengen een tijdje door in de spreekkamer, maar dan gaan ze zich verbergen in een brede bamboelaan die afdaalt naar de stroom. Pater Renard tracht hen te sussen. Op een kalm moment deelt hij suiker uit: eet wat suiker, dat breekt de honger. Pater Jean-Marie Godefroid zingt ondertussen psalmen en liederen met de seminaristen: Plus près de toi, mon Dieu. Sommige paters bidden hun brevier, anderen het rozenhoedje. Ze lopen op en neer in de bamboelaan of ze zitten op de trappen van de veranda. Pater André Van der Smissen raadt hen aan zich voor te bereiden op het ergste. Pater Joseph De Hert probeert hen gerust te stellen: Jullie zijn bang; het is de eerste oorlog die je meemaakt; wij hebben het al meermalen beleefd. Pater Roger t'Jaekens bereidt de porridge voor het middagmaal van alle mensen aanwezig op de missie. In feite wordt het hun laatste maaltijd. Daarna keren de zusters terug naar hun huis.

Omstreeks 15uur klinkt het geschut dichtbij en weldra komen de eerste soldaten aan op de missie. Er wordt nog geschoten en de zusters denken dat de paters vermoord zijn. Maar de paters José Vandamme en René Tournay gaan hen uitleggen wat er gebeurd is: *het waren Congolese soldaten en ze hebben dokter Moureau geslagen. Ons hebben ze niets gedaan, tenzij horloges en brillen afgenomen. Maar de chef is er tussen gekomen en ze moesten alles teruggeven. Dan hebben ze onze identiteitskaarten onderzocht en gezegd dat ze morgen zouden terugkeren.*

Andere getuigenissen laten ons toe te vertellen wat er nog gebeurd is op 31 december.

Pater Michel Vanduffel was pastoor van Kangoy. Hij besloot de wijk te verlaten omdat bominslagen enkele vluchtelingen getroffen hadden vlak bij de kerk. De drie priesters van de wijk kwamen op de centrale missie aan, samen met alle vluchtelingen die bij hen verbleven. Dokter Moureau kon enkele van hen verzorgen die getroffen waren door verdwaalde kogels; de meesten waren ouderlingen die zich niet vlug genoeg konden verbergen bij gevaar.

Pater Louis Crauwels, de econoom van het huis, laat voedsel uitdelen: een beetje brood en melk; maar velen hebben geen appetijt. Daarna hijst hij een witte vlag met een rood kruis! De paters van het kleinseminarie zijn bij hun leerlingen gebleven. Zusters gaan hen verwoegen. Begrijpelijk-kerwijze is iedereen ongerust! Maar de dappersten onder de paters pogen de anderen – en zichzelf – nog met een kwinkslag gerust te stellen.

Omstreeks 14uur stormen soldaten de missie binnen. Ieders identiteit wordt gecontroleerd. Geen twijfel mogelijk: het zijn allemaal echte paters! Daarna worden de lokalen geïnspecteerd: nergens zijn Katangese soldaten verborgen. Alles is in orde. Ze verbroederen met de paters.

Een tweede bezoek van de soldaten is minder vriendelijk. De missionarissen worden zonder pardon op een vrachtwagen gestuwd en naar het legerkamp gebracht. Daar worden ze, elk afzonderlijk, in cellen opgesloten. Dan volgen de seminaristen en de zusters.

Het wordt een bewogen nacht. De Congolese zusters worden voortdurend lastig gevallen met pogingen tot verkrachting. Gedurende de nacht wordt de missie opnieuw geïnspecteerd, maar zonder resultaat.

Nocturne

Gethsemani... Mijn ziel is bedreefd tot de dood toe...

Gij, Jezus, kon dit zeggen, Gij die de zonden van de wereld droeg, help mij mijn droefheid, mijn zorg, mijn angst te overwinnen.

Gij zijt hier bij ons, met al mijn medebroeders samen, midden onder ons.

Wees Gij onze kracht.

Opgesloten in deze enge en donkere cellen roepen wij met U tot de Vader: 'Als het mogelijk is...

Dat uw wil geschiede...' Laat ons niet bezwijken in het uur van de beproeving.

Maar wat er ook met ons gebeure:

Gij staat ons ter zijde.

Hoe eindeloos lang duurt deze akelige nacht!

We wachten vol angst!

Oudejaarsnacht: in heel de wereld wordt gefeest.

Er wordt gedronken en geschranst, gehuppeld en gedanst.

Prosit! Gelukkig Nieuwjaar! God, hoe ver weg is dit alles!

Een donkere tunnel is voor ons de wereld in dit nieuwe jaar.

Het enige lichtpunt zijt Gij: steun ons geloof, verzadig ons verlangen naar U!

Buiten wordt geroepen en geschreeuwd.

Beneveld door hennep roken en dronken van *pombe* dreigen onmenselijke woestelingen met een bloedbad en moord.

Maar ook horen wij de kreten van onze dappere Congolese zusters die zich verweren tegen de driestheden van dronken soldaten.

Wees gezegend, Heer, voor onze Congolese zusters!

Zij zijn van het soort dat martelaren levert.

Langzaam rijst de dagenraad, de eerste van 1962.

Deze dag zal het gebeuren, Gij weet het, Heer!

U behoren wij toe, in leven en in dood.

Aanvaard mijn leven, Heer: neem het als offergave, tot uw eer en uw glorie.

Laat mijn leven nu gebed zijn. In uw handen, Heer, beveel ik mijn geest.

Alles is volbracht!

Bij het aanbreeken van de dag worden de 20 missionarissen uit hun cellen gehaald. Voor de eerste keer worden ze voor de rechtbank van de kampwacht gebracht: akelige parodie van verhoor, waardoor het mogelijk wordt – en dit is belangrijk – de identiteit en de functie van eenieder vast te stellen.

Dokter Moureau en de handelaar Melckebeke zullen hetzelfde lot ondergaan als de missionarissen. Zij waren de enige twee Europese leken die nog in Kongolo verbleven.

Het hagelt scheldwoorden. Maar niet alle soldaten zijn onmenselijke. Sommigen komen tot de missionarissen om hen te bemoedigen. Pater Darmont bevestigt uitdrukkelijk dat het afschuwelijk drama enkel te wijten is aan een half dozijn dronken kerels in waanzinnige barbaarsheid vervallen.

Voor de tweede keer worden de gevangenen uit hun cel gehaald. Ditmaal ondergaan zij – in bijzijn van Mgr. Kabwe en de kleinseminaristen – de gevreesde straf van de «chicotte» (een zweep van in alcohol geweekte nijlpaardenvel). Sommigen worden op het hoofd geslagen met gummiknuppels. Als ze weer in hun cellen komen, horen zij pater Postelmans roepen: «He, vrienden, het is Nieuwjaar: beste wensen!»

Het moet zowat negen uur zijn als zij voor de derde maal buiten worden gehaald. Nu gaat alles vlug. Dronken soldaten slaan met geweerkolven op de gevangenen in om ze voort te drijven: «Vooruit, we gaan naar Tshombe!». Ze jagen ze door de dreef van mangobomen in de richting van de stroom. Salvo's knetteren, lichamen vallen. Sommige paters roepen hun beulen toe: «Kwa heri (tot ziens)» en maken nog een gebaar van vergeving.

Verschillende getuigenissen tonen duidelijk dat onze confraters voor hen echte martelaren zijn.

Mgr. Kabwe ziet machteloos toe bij de berechting. Wanneer de missionarissen naar buiten komen om afgeslacht te worden, geeft hij hun de absolutie en de zegen. Later zal hij verklaren: Als er ogenblikken zijn van ware naastenliefde in ons leven, dan is het op ogenblikken als deze. Dat dacht ik voor ieder van hen, getroffen door hun houding: echte lammeren tegenover een meute wolven. Vanaf dit ogenblik denk ik aan het martelaarschap dat ons allen wacht. Voor mij is het als een martelaarschap uit plicht, de getrouwheid aan onze opdracht. De laatste zegen die ik hen heb gegeven, was voor mij een «tot weerziens».

Het getuigenis van de seminaristen is zeer duidelijk:

De laatste woorden die ons het meest getroffen hebben zijn deze van pater Godefroid. Toen hij geslagen werd, keerde hij zich tot ons en zei 'bid veel'. Juist voor hij gedood werd zei hij ons nog met een glimlach: 'bid voor ons'. Toen hij buiten ging gaf hij de hand aan de soldaten die bij de deur stonden en hij zei 'Tot ziens en bedankt!'.

Toen pater De Hert neerviel hield hij zijn professiekruis en Leefregel in de handen. Pater t'Jaeckens hield zijn brevier en paternoster in de handen. Toen de soldaten hem vroegen wat hij met zijn brevier ging doen, antwoordde hij: 'Nitakufa nayo' (Ik wil sterven met hem).

Pater Gilles gaf de zegen. Aan wie? Aan de beulen. Was het werkelijk een zegenend gebaar? Ja, een kruis!

Alle paters waren kalm en bereid hun bloed te vergieten voor de goede zaak. Op het ogenblik van de moord zei pater Godefroid tot zijn beulen: 'Wij zullen voor u bidden als we bij God zijn'.

Mgr. Kabwe ziet machteloos toe bij de berechting. Wanneer de missionarissen naar buiten komen om afgeslacht te worden, geeft hij hun de absolutie en de zegen. Later zal hij verklaren: Als er ogenblikken zijn van ware naastenliefde in ons leven, dan is het op ogenblikken als deze. Dat dacht ik voor ieder van hen, getroffen door hun houding: echte lammeren tegenover een meute wolven. Vanaf dit ogenblik denk ik aan het martelaarschap dat ons allen wacht. Voor mij is het als een martelaarschap uit plicht, de getrouwheid aan onze opdracht. De laatste zegen die ik hen heb gegeven, was voor mij een «tot weerziens».

Gered... !

De eerste die 's morgens verhoord werd was pater Jules Darmont. Hij verklaarde wie hij was en welke functies hij had uitgeoefend, zelfs de laatste nl. deze van aalmoezenier van het Katangese leger. Logischerwijze kwam hij als eerste in aanmerking om door de Gizengisten te worden neergeschoten. Uitgerekend hij was de enige die het bloedbad tegen heug en meug overleefde. Toen de missionarissen naar de plaats van terechtstelling gebracht werden, trok een soldaat hem onzacht bij de arm en sloot hem weer op in de cel. De pater spartelde tegen, hij trommelde op de deur en riep toen hij geweerschoten hoorde: «Ook ik wil sterven». Niets gekort! Dezelfde soldaat opende de deur op een kier en zei: 'Gij zult gered worden'. Pater Jules kende deze soldaat helemaal niet en daarom snapte hij ook niet diens bedoelingen. Een paar jaren later ontmoette hij zijn redder in de straten van Kongolo. Zij hebben

vriendschappelijk met elkaar gepraat. Waarom had hij dit gedaan? Hij hoopte dat andere soldaten zijn voorbeeld misschien zouden volgen. Maar dat gebeurde niet.

Toen kolonel Pakassa in de namiddag van 1 januari in Kongolo arriveerde, bleek hij ontzet te zijn over de misdaad die zijn soldaten bedreven hadden. Hij kwam pater Darmont opzoeken en verschaftte hem een lijfwacht. 's Anderendaags werd de pater terug naar de missie gebracht, waar hij samen met Mgr. Kabwe, logies vond in de onbeschadigde huishoudschool. De andere gebouwen van de missie waren allen leeggeplunderd.

Op 3 januari luidden de klokken voor de ochtendmis; het klonk als een teken van hoop en nieuw leven voor Kongolo dat nog steeds leefde in een atmosfeer van dood en rouw.

Drieëntwintig dagen bleef pater Darmont, bewaakt maar beschermd, op zijn hoede.

Het was op 23 januari dat Majoor Lawson (UNO) op eigen initiatief en verantwoordelijkheid in Kongolo landde. Op gevaar van zijn leven kwam hij, ongewapend en helemaal alleen, de geredde pater ontzetten. Het was een daad van ware heldenmoed. Op het vliegveld waren Majoor Daba en zijn manschappen aanwezig bij het vertrek. Er werden handen geschud en Daba zei: «U moet terugkomen! Wij hebben paters nodig».

Drie laatkomers...

In Lubunda, een parochie op een korte afstand van Kongolo, verbleven vijf missionarissen. Toen de situatie kritisch werd, hebben ze de post verlaten. Pater René Tournay en Broeder Bernulf Van Heemskerk brachten de studenten naar Kongolo juist voor de massamoord.

De drie andere missionarissen, Maurice Seyssens, André Rémy en de abbé Jean-Louis Lambert, waren in Lubunda gebleven. Ze zouden twee dagen later de reis naar Kongolo maken. Ze hadden enkel fietsen ter beschikking. Op 1 januari zetten ze zich op weg. De afstand bedroeg ongeveer 50 km. Bij het vallen van de avond bereikten ze de laatste heuvel voor Kongolo. Daar zagen ze de stad in brand staan.

Onze reizigers besloten terug te keren naar Lubunda. Ze staken de rivier Luningwe over en probeerden zich te redden in de richting van Tshofa (provincie Kasai). De schipper van de overzetboot vroeg 3.000 fr. om hen naar de overkant te brengen. Omdat ze over geen geld beschikten, moesten ze een andere oplossing zoeken. Ze dwaalden rond in de rimboe.

Ze ontmoetten een stamhoofd, die hen aanraadde terug te keren naar Lubunda waar alles nog rustig was. Omdat ze bang waren voor een valstrik, hebben ze die raad niet opgevolgd.

Ze hadden zich te rusten gelegd in de rimboe toen ze een groep Balubakat-jongeren opmerkten. Weldra knalde mitrailleurvuur: pater André Rémy en abbé Jean-Louis Lambert werden gekwetst terwijl pater Maurice Seyssens ongedeerd bleef. De gekwetsten hoopten nog een schuilplaats te vinden, maar ze waren zo vermoeid dat ze weldra door de Balubakat-jongeren werden gevangen genomen. Deze droegen hen over aan het Congolese leger: ze moeste slagen incasseren. Toen kolonel Pakassa ter plaatse kwam, zorgde deze voor bescherming en gaf bevel de paters naar Kasongo te brengen. Daar kregen de gewonden hun eerste hulp. Later werden ze per vliegtuig overgebracht naar Kisangani.

Pater Albert Forgeur

In 1961, was Pater Albert Forgeur was aalmoezenier van het Katangese leger in Kongolo. Hij zou een groep soldaten vergezellen naar Kabalo, dat bezet was door troepen van de UNO. Ze vielen Kabalo aan vanop de stroom, langs het spoor en langs de weg. Een Katangees vliegtuig cirkelde boven de aanvallers om de verplaatsingen van de soldaten te coördineren. Pater Forgeur bevond zich op de boot. Ongeveer op hetzelfde ogenblik bereikten de aanvallers de brug van Kabalo (1000 m lang). De stad was nu dichtbij. Blanke huursoldaten leidden de operaties. De boot voer naar de wal en ze begonnen te overleggen. De soldaten van de UNO waren akkoord dat de Katangezen Kabalo binnen gingen, maar het vliegveld mochten ze niet bezetten. De bevelhebber van de Katangezen ging hiermee niet akkoord en zei dat hij ook het vliegveld wou. Dan begonnen ze wederzijds op elkaar te schieten. Ongelukkig viel een zware obus in de stoomketel van de boot. Deze ontplofte en kwetste en doodde vele soldaten rondom. Het schip helde over naar de oever en al wie kon trachtte zich te redden. Pater Forgeur bleef bij de gekwetsten op de oever en verbond zo goed het kon hun wonden. Toen hij geknield zat naast een gekwetste soldaat zagen UNO-soldaten hem en begonnen op hem te schieten. Hij viel dodelijk getroffen op de te verzorgen soldaat. Daar bleef hij liggen tot de avond. Uitgeput begon de gekwetste soldaat te grienen; UNO-soldaten kwamen hem ter hulp ; het lijk van de pater wierpen ze in de stroom.

De rest van de Katangese soldaten was ontmoedigd door deze tegenslag en trachtten op eigen middelen Kongolo te verwoegen. De officiers van

de huurlingen wilden nog een nieuwe aanval wagen, maar de Katangezen weigerden. Twee à drie weken later kwamen ze te Kongolo aan (80 km). Onderweg waren ze voortdurend bestookt geworden door de Bakubakat-jongeren die hen trachtte te doden.

Bloedige jaren...

1962, 1963 en 1964 waren bloedige jaren voor de Kerk en het land: priesters, broeders, religieuzen en leken (katholieke zowel als protestantse), abbés (Afrikaanse priesters), Congolese religieuzen en duizende Afrikanen vonden een gewelddadige dood.

In talloze streken van Congo verslechterde de toestand. Sporadisch brak oproer uit. Benden Mulelisten, de zo beruchte Simba's (leeuwen) onderscheidden zich door wreedheden en plunderingen. Vooral het oosten en het noordoosten van de gewezen kolonie hadden te lijden onder de bloedige strooptochten van deze fanatieke en zogezegd onkwetsbare benden. De bevrijding door Belgische troepen van Stanleystad (nu Kisangani) in 1964 was aanleiding voor de rebellen tot een massaal bloedbad van burgers en missionarissen. De Kongolo-kapel in Gentinnes vermeldt op de gevel een lange lijst namen: 217 missionarissen, die in Congo slachtoffers werden in hun dienst aan God en de mensen. Zij hebben hun bloed vergoten voor Afrika: de graankorrel sterft in de aarde om een grote oogst voort te brengen.

Hoop en vertrouwen...

We weten dat ze uit liefde gestorven zijn en vermoord door haat. «Gij zult wel zien», zeiden de beulen, «hoe wij uw priesters zullen doden». Deze woorden moesten de seminaristen horen; na de moorden werden ook zij belachelijk gemaakt en uitgescholden.

Zij die het vuur hebben geopend op de missionarissen meenden te doden. Maar zie: ze zijn levendiger dan ooit. Wij gebruiken nu hun laatste woorden die zij tot hun leerlingen uitspraken: 'Bid voor ons'. Martelaren van Kongolo, bid voor Congo. Niet zonder reden, beste paters van de Heilige Geest, draagt uw gemeenschap van Gentinnes de titel: Onze-Lieve-Vrouw van Hoop. De spreuk op de voorgevel luidt: Spe gaudentes (Vreugdevol in de hoop).

Uw lijden draagt inderdaad in zich grote hoop voor Congo, zo bemind door uw broeders. We weten dat de graankorrel in de aarde moet sterven alvorens

morgen vruchten voort te brengen. Uw blikken zijn nu met vertrouwen gericht op de toekomst. Een gelijkaardige rouw heeft uw congregatie reeds getroffen in 1918 toen de pakboot 'L'Afrique' 17 missionarissen van de Heilige Geest vervoerde naar Dakar maar in volle zee ten onder ging. In uw annalen lezen we dat de jonge telegrafist die de boodschap moest doorzenden naar Parijs, zich later aanbood om de slachtoffers te vervangen. Dit gebaar zal in de toekomst navolging vinden: de jeugd van vandaag zal openstaan voor de roep tot heldendom en zal morgen de opvolging verzekeren om het onvoltooide werk af te maken.

(Uittreksels uit een homilie van kardinaal Suenens op 25 januari 1962.)

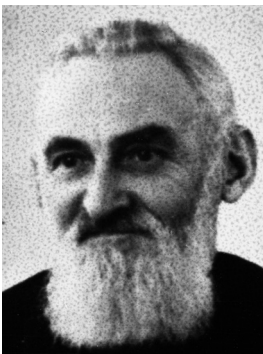
De woorden die kardinaal Suenens heeft uitgesproken mogen ook toegepast worden op de 217 slachtoffers van deze troebele tijden. Misschien zal de Kerk ze ooit allen samenbrengen in een glorierijke martelarengroep. Paters, broeders, zusters en lekenluchtoffers samen in liefde en trouw. Martelaren van de Congolese kerk bid voor ons!

De slachtoffers

In Europa hebben wij specialisten allerhande in de Kerk en we beseffen niet altijd hoe de Kerk in Afrika is gebouwd door eenvoudige mensen, dikwijls zonder enig diploma, maar altijd vol goede wil en ondernemingsgeest.

Het mag ons dan ook niet verbazen dat onze missionarissen verschillende posten uitoefenden, soms de ene na de andere, soms zelfs meerdere tegelijkertijd. De verantwoordelijken hielden wel rekening met de bekwaamheid van iemand maar in de praktijk moesten de missionarissen verschillende posten uitoefenen . De broussepater werd leraar op het kleinseminarie of op de middelbare of normaalschool. De directeur van een lagere school werd pastoor-overste, anderen inspecteur of aalmoezenier van het leger. Nog anderen moesten een missiepost gaan optrekken of werden zelfs... tot bisschop gekozen. Er is geen sprake van improvisatie: ze werden gevormd in het werk en er werd rekening gehouden met hun kwaliteiten en of ze geschikt waren voor het werk. Er waren bouwers, duivels-doet-al, landbewerkers, veetelers: ze werden het door de nood in de gemeenschappen. Velen zijn werkelijk opengebloeid, met dank ook aan God.

Hier volgt nu een lijst van onze vermoorde confraters. We schrijven niet hun biografie, maar vermelden enkele trekken van hun persoonlijkheid.

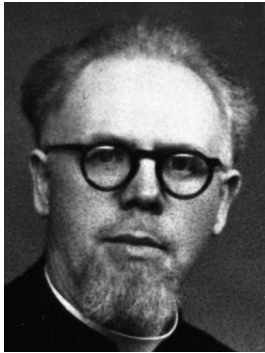
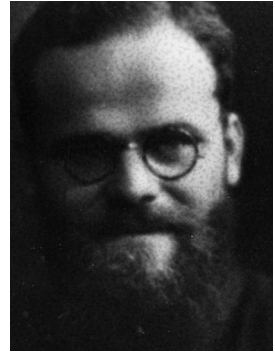

Broeder Bernulf Van Heemskerk, 61 jaar

Een Nederlander, geboren in 1929. Hij werd weggenomen uit de koffieplantage van Malela om bouwmeester te worden. Had altijd veel werk, maar steeds goede resultaten. Als religieus was hij een voorbeeld van trouw aan de regel.

Pater Joseph Postelmans, 56 jaar

Hij was een echte inwoner van de ‘vurige stede’ (Luik). Steeds goed gehumeurd en een aanstekelijk enthousiasme. Meeslepend redenaar. Was gedurende een lange periode een legendarisch econoom, steeds op de fiets... zoals een renner met het hoofd tussen het stuur.

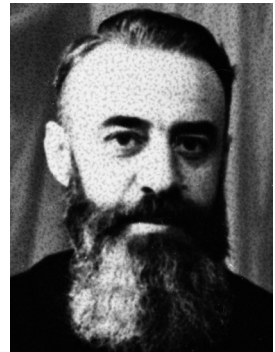

Jozef De Hert, 54 jaar

Methodisch leraar en ijverig priester. Hij werd overste van de gemeenschap en later provinciaal overste maar hij was liever gewoon leraar. Hij had vele seminaristen, monitoren en klerken. «Meer dan ooit ben ik ginder nodig» zei hij tijdens zijn laatste verlof.

Pater Jef Hens, 52 jaar

Een echte ‘lamme goedzak’. Hij bezat veel praktische kennis en als bricoleur kon hij veel dienst bewijzen in allerlei omstandigheden. Mgr. Bouve maakt hem tot zijn secretaris, ceremoniemeester en chauffeur. Kortom: een man voor alle werkjes.

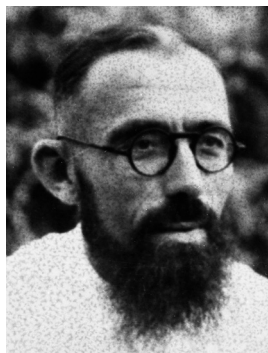

Pater André Van der Smissen, 50 jaar

Geboren in Eprave (Lessive); deed zijn studies in Frankrijk. Was professor in Kindu. Hij was ook aalmoezenier van de Force Publique en later op het militair kamp van Kongolo. Daarna werd hij directeur van het kleinseminarie en dan nog procureur. Normaal zou hij op verlof geweest zijn op het ogenblik van de feiten. Zijn verlof was uitgesteld omwille van het vele werk: hij moest de jaarrekeningen klaar krijgen voor 31-12-1961!

Pater Pierre Francis, 48 jaar

Geboren in Sivry (Henegouwen) maar opgegroeid in Luik. Met een hart van goud. Was eerst 'broussepater', daarna leraar op de normaalschool, en dan schooldirecteur. Getekend door een echte rechtschapenheid met een heldere ziel, een wonderlijke dienstbaarheid: iemand met een karakter uit één stuk.

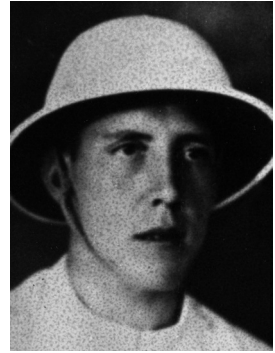

Pater Raphaël Renard, 48 jaar

Hij begint zijn missionarisloopbaan in Kindu in 1938; wordt tot de militaire dienst in Abessynie geroepen (1940-45). Wordt daarop verantwoordelijke van belangrijke missies: Manono gedurende 6 jaar en dan Kindu; hij beëindigt zijn carrière als directeur van het kleinseminarie van Kongolo. Evenwichtig mens, begiftigd met een wijze en rustige ijver.

Pater Michel Vanduffel, 41 jaar

Afkomstig van Overpelt; een wonder van kalmte, humor, zelfbeheersing. Hij werkte vooral in Lubunda (normaalschool) en Kongolo. Hij is belast met de leiding van de missie in Kongolo en wordt alzo stichter van de nieuwe parochie in de wijk Kangoy aldaar. Een rustig maar bekwaam man.

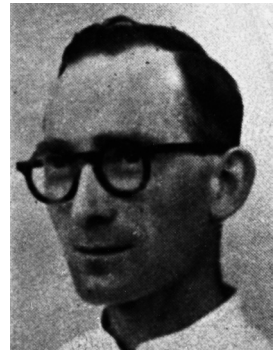

Pater Désiré Pellens, 41 jaar

Stamt uit een Limburgs geslacht van 15 kinderen; was missionaris bij de Baluba. Optimist in alle omstandigheden. In de moeilijke omstandigheden zal zijn zin voor humor dikwijls de gespannenheid doen wijken.

Pater Albert Henckels, 40 jaar

Bezat een licentie in de pedagogie (KU-Leuven). Wordt directeur van de school voor pedagogie, later inspecteur voor het onderwijs in het bisdom Kongolo. Wat hem tekende: geduld en zachtheid. «We zullen zo lang mogelijk volhouden. Bid veel voor ons want we gaan moeilijke tijden tegemoet», schrijft hij aan de pastoor van Hachy op 14 december 1961.

Pater Jan Lenselaer, 38 jaar

Komt uit Nossegem; hij zal slagen dankzij zijn energie en zijn volhouding. Discreet, teruggetrokken maar efficiënt. Werkte in Manono, Ankoro, Budi. Hij was professor in de landbouwschool van Kaseya, later op het kleinseminarie.

Pater Gaston Crauwels, 38 jaar

Heeft gewerkt in Lubunda, Budi, Ankoro; daar wordt hij verjaagd in 1960. Hij wordt overste in Kongolo waar hij zijn broer Louis ontmoet. Eén in het priesterschap zullen ze samen de eeuwige glorie binnengaan.

Pater Pierre Gilles, 38 jaar

Hij ontdekt zijn missieroeping bij de scouts. Een waarachtig atleet voor Christus. Stelt zich ten dienste van de jeugd in de scholen van Kindu, Lubunda, Kaseya. Een getuige van de moordpartij bevestigt dat Pierre tot driemaal toe geprobeerd heeft recht te staan om zijn beulen een teken van vergeving te schenken.

Pater Louis Crauwels, 34 jaar

De gebroeders Crauwels sloofden zich voortdurend uit voor de gemeenschap. Allebei waren ze blijde kerels. Deden goed werk overal waar ze kwamen. Louis was de voedstervader van de missie; hij deed wonderen om zijn confraters en alle ongelukkigen op de missie eten te bezorgen.

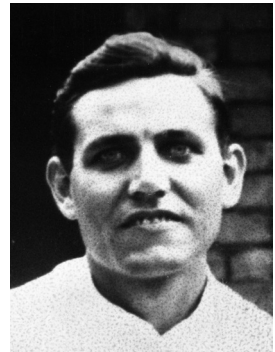

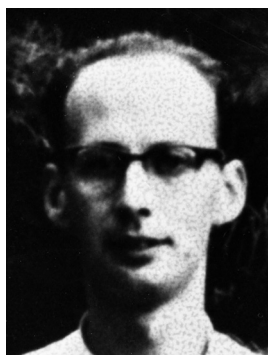
Pater José Vandamme, 33 jaar

Zeer sympathiek persoon, begiftigd met vele gaven b.v. muziek; dienstvaardig, een gouden hart. Hij durfde alle missies aan. Sommigen noemden hem zelfs een beetje overmoedig in 't gevaar. Enkele dagen voor Kerstmis was hij teruggekeerd uit verlof.

Pater René Tournay, 32 jaar

Vredig priester, verzoeningsgezind. Om gezondheidsredenen was hij op verlof gegaan in zijn geboortedorp Mellery. Hij verkoos terug te keren: «Ze hebben er zoveel werk te doen. Het is mijn plicht om terug te gaan. Ik vertrek.»

Pater Walter Gillijns, 30 jaar

«Het is de eerste van onze oud-leerlingen die vertrekt naar de Vader... Walter heeft definitief deel aan het mysterie van onze Verlosser» (Pater Delcuve van Lumen Vitae). Walter had zich goed aangepast aan de Afrikaanse levens- en werkomstandigheden.

Pater Roger t'Jaeckens, 30 jaar

Werd in 1958 leraar op het kleinseminarie. Hij was ook geïnteresseerd in de jeugdwerking van de parochie, zoals patronage, mutualiteit, e.a. «Weest niet ongerust» schreef hij aan zijn ouders, «alles gaat goed».

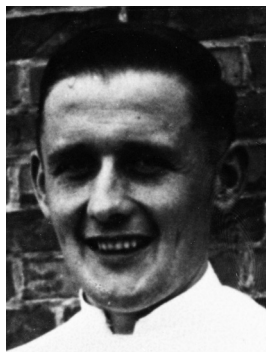
Pater Jean-Marie Godefroid, 30 jaar

Deze bijzondere jonge priester werd overal bewierookt: rechtschapen, goed karakter, ondernemend. Niemand, tenzij intiemen, kenden zijn spirituele diepgang. Hij begon zijn missionarisleven op het kleinseminarie in 1960.

Pater Theo Schildermans, 28 jaar

De jongste van onze martelaars. Hij verloor zijn vader bij een ongeval in de mijn. Benoemd voor Kongolo vertrok hij zo vlug de toestand het toeliet. Hij was amper 3 maanden in Congo toen de dood hem trof.

Eén van de twintig spreekt u aan

De briefwisseling tussen de missionarissen en hun families, vrienden en kennissen, schetst een beeld van hun leven en hoe ze hun missionaire inzet zagen. Ze analyseerden de situatie, wisselden vragen uit, spraken hun hoop uit en soms hun ontgoocheling.

Jean-Marie Godefroid was één van de drie jongsten: hij was amper 30 jaar oud en slechts 14 maanden in Afrika. Allen waren bewonderingswaardig sereen van inzet en wilden op post blijven in deze moeilijke situatie; allen waren eenvoudig in hun heldhaftig offer; toch had Jean-Marie reeds de aandacht op zich getrokken dankzij zijn natuurlijke gaven en genade. Hij is slechts drie jaar priester geweest, maar hij heeft dat met een grote intensiteit beleefd. Een kort verblijf liet reeds «een goede geur van Christus» achter. Hier volgen enkele uittreksels uit zijn briefwisseling.

Kerstmis 1960

Wie zal ons zeggen wat er zich afspeelt in het hart en de geest van de christenen die ontredderd zijn door de oorlog, de wanorde en de haat die hen omringen? Wie zal de genade die Congo verdiend door zoveel lijden kunnen berekenen? Voorbeelden? Een leraar die dagelijks lange tijd neerknielt in de kerk en bidt; of Bernard, een oude en zwijgzame catechist uit Lubunda, die heel de dag door zijn rozenkrans bidt; en de moed van onze Afrikaanse «Maria Goretti's»; of de schone kerkbetrokkenheid die priesters en religieuzen bezielt? Tenslotte en misschien zelfs bij voorrang, het kleinseminarie waar de toekomstige priesters gevormd worden: een noodzakelijk werk voor de toekomst van de Kerk in Afrika. Het spreekt van zelf dat het nog belangrijker is een inlandse clerus te vormen dan missionarissen in te voeren. Misschien zijn beide nodig maar missionarissen blijven vreemdelingen.

In Gods handen kan alles dienen tot het goede. «Zieken nodigen uit tot aandacht» zegt Claudel; misschien doen oorlogen dat ook. Mogen deze volkeren vol miserie dorsten naar de komst van God. Dan zal de Heer Jezus kunnen geboren worden in hun hart en hen naar de Vader leiden onder de windvlagen van de Geest van liefde en vrede.

31 januari 1961

De situatie verbetert niet. We denken er aan het kleinseminarie – evenals het noviciaat van de zusters – over te brengen naar het zuiden. Mgr. Cornelis heeft deze gedachte gesuggereerd aan onze bisschop omdat er gevechten tussen Katanga en de andere delen van Congo kunnen uitbreken.

Maakt u geen zorgen over onze situatie. Alles gaat goed. Maar in Kivu en in de Oostprovincie heerst de rode terreur. Zelfs de missionarissen moeten er wijken. We moeten vertrouwen op de Voorzienigheid.

Half maart 1961

Hier gaat alles betrekkelijk goed. Toch is de aanpassing niet gemakkelijk. Stel je een jonge priester voor die altijd in de stad heeft geleefd. Nu wordt hij pastoor in een klein dorp! Laat hem daar nog brave mensen vinden, toch bestaat er veel kans dat het lang zal duren voor hij er zich thuis zal voelen. Misschien wordt hij het nooit gewoon. Dit geeft u een klein idee van wat ons hier overkomt. Was er enkel sprake van een doorreis of om de levensomstandigheden van de Congolezen te delen, het zou nog gemakkelijk en interessant zijn, maar we moeten ze zo benaderen dat we een diepe invloed op hen kunnen uitoefenen. Dan alleen komen we er toe hen tot Christus te brengen en Hem te doen liefhebben.

Vele missionarissen doen hun werk van harte; zo zijn ze goede werklui op de akker van de Heer. Maar we vragen ons af of velen de zwarten werkelijk begrijpen en de weg naar hun hart vinden. Oudere confraters hebben me verteld dat ze voortdurend verkeerd begrepen worden. Ja, we zijn allen mensen en er is geen sprake van superioriteit of inferioriteit. Toch ben ik getroffen door het verschil dat er tussen ons bestaat: ons sociaal midden, onze opvoeding, ons klimaat, of wat nog meer? Ons levensritme is zo verschillend. Dat mag ons niet beletten hier te blijven om ons werk voort te zetten. Maar de Kerk zal pas Congolees zijn als de meerderheid van de hogere posten in de Kerk in handen van inlandse bisschoppen en priesters is.

Wat mij betreft, elke dag stel ik vast dat er een psychologische muur is tussen m'n grote leerlingen en mezelf. Ze tonen veel respect, ze doen wat hen gevraagd wordt, ze zijn leergierig, maar ze ontsnappen ons; we weten niet wat ze werkelijk denken. Voortdurend vragen we ons af of wat we zeggen min of meer tot hen doordringt. De woorden van Libermann «zwart worden met de zwarten» zijn erg mooi, maar moeilijk, en duren lang vooraleer ze werkelijkheid worden.

9 april 1961

De duivel is erg actief maar als we met God discussiëren, dan heeft Hij het laatste woord, een woord van liefde. We zitten midden wanorde en weten niet wat ons te wachten staat, maar de Voorzienigheid waakt over ons. We zijn missionaire microben. Wat telt is het werk van de grote Missionaris. Wie zal Hem dat beletten? Er is veel te doen en te herdoen in Afrika (ook in Europa) maar God is geduldig. Wij moeten dat trouwens ook zijn. Niet wij moeten de wereld of de mensen beheersen. De Heer zal zijn werk wel goed doen. Hij alleen kan de rebellen, die we allen zijn, ontwapenen en alle naties samenbrengen. Wie nog een aards paradijs verwacht is wel echt zot! Maar we verwachten wel het paradijs bij God.

1 januari 1961

De oorlog woedt, de jaren gaan voorbij, maar de Heer blijft steeds dezelfde, gisteren, vandaag en morgen. Op Hem kunnen we rekenen. Pater Libermann zei niet «gelukkig Nieuwjaar» maar wel «gelukkige eeuwigheid». En zo verdwijnen stakingen, oorlogen en andere menselijke bokkesprongen in het niets.

Juni 1961

Komt er weldra vrede, orde en verzoening in Congo? Zijn we tenminste op weg in die richting? Die vraag stellen wij allemaal Het antwoord is moeilijk, want de situatie verandert voortdurend. De toekomst is onvoorspelbaar hier in Kongolo ...allen zijn we zeker dat «morgen» beter zal zijn (de morgen van God).

3 september 1961

We kennen de toekomst niet, maar God kent ze wel, en Hij is onze almachtige Vader. Dat geeft wel vertrouwen aan zijn kinderen. We leven wel in een onzekere tijd, maar we leven hoopvol in een belangrijke en beslissende periode voor de Kerk.

Testament van profeten

Onze confraters die in Kongolo vermoord werden, beleefden een complexe periode voor de missie. Het was een keerpunt waar steunpunten veranderen.

Wat de Kerk betreft, deze bereidde sedert 1959 het Tweede Vaticaans Concilie voor. Johannes XXIII was een paus van «overgang», maar dan in de volle betekenis van het woord. Hij opende de ramen van de Kerk opdat er een frisse wind doorheen zou waaien. De Kerk hervond zijn rol en echt profiel: dienstbaar en arm, blij dat ze ten dienste stond van de mensen van die tijd. Het was een tijd van grote verandering, en dat schudt men niet uit de mouw.

In Congo waren de eerste Afrikaanse bisschoppen benoemd. Priesters en religieuzen beloofden een hoopvolle tijd. Kongolo telde 30 spiritijnse missionarissen en 7 diocesane priesters. 32 Europese zusters waren geëvacueerd tijdens de onafhankelijkheid. Er waren ook 31 Afrikaanse zusters CIMKo (Zusters van het Onbevlekt Hart van Maria – Kongolo). Ze waren gesticht door Mgr. Haezaert en Mgr. Bouve bevorderde de bloei van hun congregatie.

Nog een andere verandering in het land: de onafhankelijkheid. De overgang verliep niet zo goed: wanorde en onzekerheid verbreidden zich vlug. De rijke provincie Katanga wilde zich afscheiden van de rest. De belangen waren niet enkel politiek... Vele Europeanen verlieten de streek wanneer de Balubakat overal terreur zaaiden.

De missionarissen zijn gebleven; ze leven in armoede en onzekerheid; ze steunen elkaar en blijven diensten bewijzen aan de bevolking. Hun missie bestaat niet zozeer in verkondiging dan wel in eenvoudige aanwezigheid bij de armen.

Als we de laatste brieven van onze missionarissen lezen, dan stellen we vast dat ze rijper geworden zijn, dat er meer verdieping is gekomen, dat ze vooruitgang hebben gemaakt. Ze beleefden een ander model van missie: er is geen groter liefde dan zijn leven te geven voor hen die men liefheeft. Het is de trouw aan de zending die men ontvangen heeft, in liefde en volledige zelfgave.

Basisintuities

1. Wij blijven onder gelijk welk regime en welke ook de voorwaarden zijn.

In hogere sferen poogt men bepaalde politieke ideeën op te dringen. En dat doet bloed vloeien, verhoogt het aantal doden en de materiële schade, brengt werkloosheid en armoede mee in vele families. Maar niemand bekommert zich daarom...; en wat een lichtzinnigheid! De Kerk bevoordeelt geen enkel politiek regime. Ze wil samenwerken met elk wettelijk bewind voor meer gerechtigheid, orde, vrede die gebaseerd is op eerbied voor elkaar, en indien mogelijk, op liefde.

Jean Marie Godefroid 26/12/61

De politieke situatie is nog steeds erg verward en het wordt nog erger op dit ogenblik. We kunnen enkel ter plaatse blijven en betere tijden afwachten. Kunnen wij nog blijven of gaat de toestand onhoudbaar worden zoals op sommige plaatsen in het bisdom? We houden nog stand en we hopen dat na de beproeving een nieuwe uitzicht zal aanbreken, schitterend en heerlijk; dat is ons aller wens.

Wij blijven nog ter plaatse, gewoon bij de mensen. Drie missies van ons bisdom bestaan niet meer, drie andere zijn voorlopig ontruimd en twee zijn herbegonnen. Het broussewerk is totaal onmogelijk geworden.

Walter Gillijns 03/10/61

Morgen komt een vliegtuig de laatste Europeanen ophalen. Dan blijven er nog alleen missionarissen. Wij blijven op de missie in afwachting van wat er komen gaat, vertrouwend op de hulp van onze Heer en van O.-L.-Vrouw. Waarschijnlijk is dit mijn laatste brief, in afwachting dat de tijden veranderen.

Désiré Pellens 9/12/61

2. We investeren het maximum in de vorming.

Het werk in de tuin is een goede leerschool voor de missionaris: het terrein voorbereiden (van de CFL hebben we twee wagons compost gekregen: goede teelaarde; en wij houden afval bij die excellente tuinaarde vormt); trouw zijn aan zaaien en herzaaien, ondanks alle soorten ongedierte; delicate zorg voor jonge planten..

Al zaaierend denken we aan de planten en we vragen aan de Meester van de oogst ons vele vruchten te geven. De Kerk in Congo heeft grote nood aan heilige inlandse priesters! En nu heilige missionarissen. Dat ontbreekt ons dikwijls: heiligheid. Wij rekenen vooral op uw gebed en op Gods barmhartigheid.

Jean Marie Godefroid 04/11/61

De beproevingen snoeien de droge takken weg en geven zo betere vruchten.

Walter Gillijns 03/10/61

Toen ik naar Congo vertrok, dacht ik er niet aan dat ik Grieks zou onderwijzen, of wiskunde, of aardrijkskunde en geschiedenis. Maar in feite is onderricht een essentieel missiewerk. Zo nemen we deel aan de vorming van toekomstige Afrikaanse priesters.

Jean Marie Godefroid 26/10/60

3. We geven iets door en ondersteunen initiatieven.

Ware lekenapostelen kunnen priesters heel wat leren: ik denk aan de 'Jamaa' (= familie) die elke week samenkomt: vaders en moeders die hun familiaal leven willen opkrikken tot een meer goddelijk niveau. De leken bedisselen alles zelf: huwelijken, geboorten, rouwplechtigheden, sociaal leven, naastenliefde, gerechtigheid, enz...; dat alles in het licht van het evangelie. De priester is welkom en steeds wordt hij geraadpleegd om na te gaan of de juiste leer van de Kerk gevolgd wordt. Religieus en wereldheer lossen elkaar af. Ik ben altijd erg gesticht geweest door hun naastenliefde en geest van oprechtheid. Sommigen haken af en zeggen: het is te moeilijk voor ons.

Albert Henckels 07/05/61

4. We kiezen voor de bevolking en voor de arme mensen.

Ondanks de barre tijden hebben we nog geen honger geleden. Voor oude mensen en de armen uit stad en omliggende trachten de zusters voedsel te vinden en Mgr. Bouve heeft een hulpfonds geopend voor deze ongelukkigen. We bouwen zelfs hutten voor de allerarmsten.

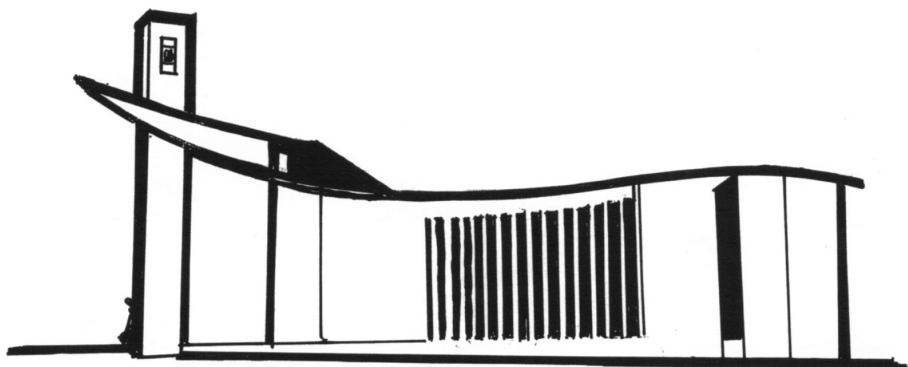
Albert Henckels 05/05/61

De spiritijnen herkennen zich goed in deze intuïtie van hun confraters. Het algemeen Kapittel van Maynooth (1998) zei ons duidelijk hoe we vandaag een spiritijns missionaris kunnen zijn:

We leggen de nadruk op nabijheid, levenskwaliteit en dichtbij de mens zijn, solidariteit, zicht op nieuwe horizonten en op meer samenwerking. Missionaris zijn vraagt ons om met vele mensen de weg te gaan naar spirituele groei, om onze inzet te vernieuwen.

Maynooth, p.106

Onze confraters waren geïnspireerd als profeten. Hun woorden zijn het getuigenis dat ze hun congregatie nalaten. Zij gaan ons voor op de weg van de missie die essentieel getuigenis is van ons leven.

Gedachteniskapel

Een gedachteniskapel is geen monument, het is meer dan een monument.

Een monument is iets kouds en statisch.

De gedachteniskapel brengt een boodschap, wil iets uitstralen,

Heeft een zending te vervullen.

Ziehier mijn eucharistie, zegt Jezus:

Zij is de gedachtenis aan mijn dood, van mijn verrijzenis, van mijn hemelvaart.

Zij is ook de verzekering van mijn glorieuze wederkomst.

Maar zij is een levend teken: wat ze uitdrukt, doe ik ook.

In elke eucharistie communiceren we werkelijk met de levende Christus en onze broeders.

En Jezus laat ons delen in zijn heilszending voor de wereld.

De gedachteniskapel Kongolo herinnert ons aan het offer van 20 missionarissen, ook aan het offer van zoveel andere slachtoffers in Congo .

Zwijgzame overpeinzing, stilte, gebed: een ontroerende gedachtenis.

Maar ze roept en blijft ons oproepen.

Ze zendt christenen naar de missie in navolging van Jezus,

Ze tekent wegen van liefde en edelmoedigheid die ons tot de hoogste gave kunnen leiden.

Wie zijn leven verliest, zal het redden! Door de dood naar het leven.

De dood doet haar werk in ons opdat in ons nieuw leven zou opbloeien (Cor.4,12).

Sint-Jozefkerk in Kangoy (Kongolo)

In februari 1963 brengt de regering van Kinshasa alle provincies opnieuw samen en geeft aan allen amnestie; ze wil in heel het land het normale leven herstellen. In Kongolo denkt Mgr. Bouve er aan om in de cité Kangoy een kerk te bouwen; die moet tevens de gedachteniskerk zijn van het offer dat onze 20 missionarissen gebracht hebben.

Mgr. Bouve moest voor een zitting van het concilie naar Rome; hij maakt

een omweg langs Duitsland. In Aken nam hij contact met Mgr. Goertz, algemeen secretaris van de Pauselijke Missiewerken. Deze laatste consulteerde Mgr. Mundt, directeur van de Pauselijke Missiewerken. Samen organiseerden ze een grote actie in Düren. Zij beslisten dat ze gedurende een week de gedachtenis van de slachtoffers van Kongolo zouden herdenken. Op het einde van de week hadden ze de som nodig voor de bouw van de gedachteniskapel bijeengehaald.

Pater Jules Darmont kon de werken in Kongolo beginnen in de maand december 1964. Ondanks de grote moeilijkheden in het land was de gedachteniskerk spoedig klaar. Op 19 maart 1967 werd ze ingehuldigd. De eerste gedachteniskapel (Kongolo) is dus de parochiekerk van de cité Kangoy. Hun eerste priesters, pastoor en onderpastoor, werden op 1 januari 1962 gedood. Sinds 1967 komt, telkens, op 1 januari de bevolking van Kongolo naar de kerk, samen met de bisschop en de priesters, om de 20 slachtoffers te herdenken. Elk jaar getuigen de gelovigen van grote godsvrucht en zelfs gelovigen van andere kerken komen talrijk. Kongolo vergeet het niet...

Een gedachteniskapel in Gentinnes

Kort na de gebeurtenissen in Kongolo denken de paters van Gentinnes aan het bouwen van een gedachteniskapel: 9 hunner oud-leerlingen immers waren slachtoffer in Kongolo.

In januari 1963 werd een eucharistieviering gehouden in de kerk van de Zavel (Brussel). De opkomst was gering. «'t Is gedaan; onze arme kinderen zijn reeds vergeten» vertelde de vader van één van de slachtoffers met een snik in zijn stem. Dan besluiten de spiritijnen een kapel te bouwen in Gentinnes (een beetje het centrum van België). Het moet een gedachteniskapel worden om vooral aan de jeugd de heldenmoed van hun voorgangers bekend te maken. De christenen van België en de autoriteiten van het land steunden massief dit project en in korte tijd is de kapel klaar. Ze werd ingehuldigd op 7 mei 1967, in het bijzijn van de koning en de koningin. Op de voorgevel van de kapel staan 217 namen vermeld van missionarissen die in de jaren 1962-1964 hun bloed vergoten hebben. De gedachteniskapel bewaart al deze namen van gewone missionarissen die trouw waren tot in de dood. De spreuk van Gentinnes «Spe gaudentes» (vreugde in de hoop), geschreven op de voorgevel van het oud kasteel, herinnert ons eraan dat het bloed van martelaren zaad van edelmoedigheid is. De kapel is een teken van hoop!

Het graan schiet op...

De lichamen van de slachtoffers, gewond, verscheurd, werden in de stroom geworpen. Alles is volbracht... Maar onze confraters blijven ons altijd nabij. Mensen getuigen dat ze geholpen zijn door de tussenkomst van die martelaren, door hun aanwezigheid!

Mgr. Nday, bisschop van Kongolo (overleden in 2011) houdt eraan te getuigen dat in 1964, tijdens de rebellie van de Mulelisten, een gelijkaardig drama dreigde te gebeuren: de zusters (CIMKo) en de jonge priester Jérôme Nday (de enige priester toen in Kongolo) waren omsingeld door de Mulelisten; een soldaat hield zijn geweer op de borst van de priester toen een andere jonge rebel tussen beide kwam. Mgr. Nday heeft in dit gebaar een directe tussenkomst van onze martelaren gezien.

Het bisdom Kongolo heeft sindsdien veel roepingen gekend: priesters, religieuzen en catechisten. Zes priesters afkomstig van Kongolo zijn bisschop gewijd voor Kongolo en voor andere bisdommen in Katanga.

De spiritijnen waren ter plaatse toen parochies en werken opnieuw startten in het bisdom Kongolo. In augustus 1962 kwam Jules Darmont, de enige missionaris die aan de moord was ontsnapt, terug naar Kongolo. Hij werd kort daarna vervoegd door de paters Lamotte en Van Roey en de abbés Nday en Jean-Louis Lambert evenals vele zusters van de CIMKo. Het offer van onze confraters heeft vele spiritijnen uit Frankrijk, Canada, Zwitserland, Nederland, Ierland en Engeland solidair doen zijn met het getroffen bisdom. Zij hebben een handje toegestoken bij de heropbouw van de missies in de bisdommen Kongolo, Kindu en Manono.

De mooiste vrucht is wellicht dat de jonge Kerk van Kongolo, naast vele andere bisdommen in Congo, zelf ook missionair is geworden. De congregatie van de Heilige Geest heeft er wortel geschoten, vooral na 1986, jaar waarin de spiritijnse stichting van Congo begon. Sindsdien floreert de vorming van jonge spiritijnen in het hele land: eerste contact (postulaat) in Kongolo, filosofie in Kinshasa, noviciaat in Lubumbashi en theologie in Kolwezi.

Ieder jaar worden jonge confraters uitgezonden naar de missie. De opvolging is verzekerd in het spoor van de martelaren. Wij verheugen ons dat de spiritijnen de missionaire dimensie in de Kerk van Congo helpen uitbouwen.

Hier volgen de laatste statistieken van onze jonge spiritijnse stichting in Congo (CKS):

- 43 confraters met eeuwige geloften (priesters en broeders), van dewelke 13 werkzaam zijn in een parochie of een ander werk;
- 10 confraters zorgen voor de vorming of zijn werkzaam in de administratie;
- 2 studeren nog verder;
- 18 zijn uitgezonden naar het buitenland;
- 37 jongeren zijn in vorming: 6 in het postulaat, 14 in de filosofie, 6 in het noviciaat en 9 in de theologie.

De graankorrel is gestorven in de grond van Kongolo. Hij draagt nu grote vrucht. In het graan dat welig opschiet zien we de tussenkomst van de martelaren.

Open handen

Refrein

*Met open handen, Heer, staan wij voor U,
Om U de wereld aan te bieden*

Met open handen

En diepe vreugde.

- 1 -

*Mogen we klein zijn voor uw aanschijn,
eenvoudig en zuiver zoals water in de beek*

Hou ons klein voor uw aanschijn

En beschikbaar zoals lopend water.

- 2 -

Hou ons klein voor uw aanschijn,

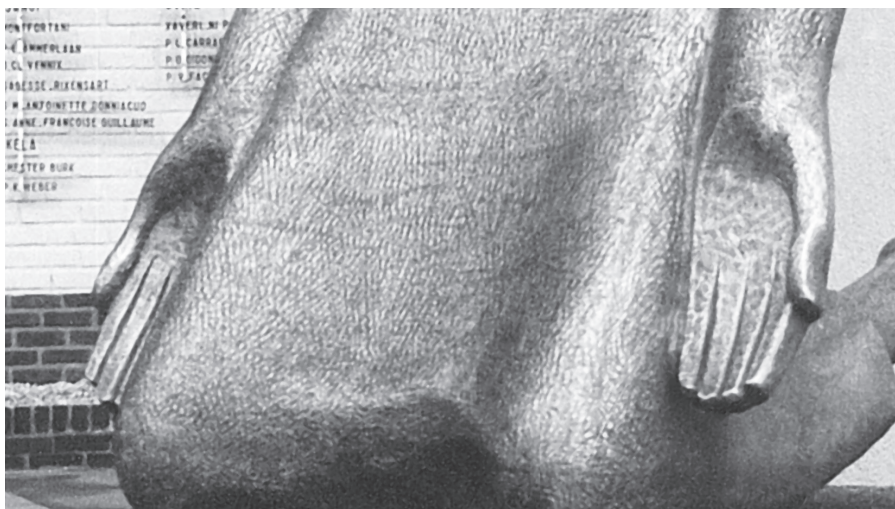
Brandend van liefde en vol vreugd

Hou ons klein te midden van onze broeders

Een eenvoudig pad voor hun voeten.

Odette Vercruyse

Gezongen door John Littleton

Gebed tot Maria

*O Moeder van barmhartigheid,
Wij groeten u, Moeder van onze Verlosser;
Wij groeten u, glorierijke Maagd;
Wij groeten u, onze Koningin.*

*O Koningin van de Hoop,
Toon ons het gelaat van uw goddelijke Zoon;
Leid ons op de weg van de heiligheid;
Geef ons de vreugde van hen die 'ja' kunnen
zeggen aan God!*

*O Koningin van de vrede,
Vervul de edele verzuchtingen van de
Afrikaanse jeugd;
Vervul de harten die dorsten naar gerechtigheid,
vrede en verzoening;
Vervul de verwachtingen van kinderen, die
slachtoffer zijn van hongersnood en oorlog.*

*O Koningin van de gerechtigheid,
Bekom voor ons kinderlijke en broederlijke liefde;
Bekom voor ons dat we vrienden zijn van armen
en kleinen;
Bekom voor alle volkeren der aarde de geest
van broederlijkheid.*

*O Lieve Vrouw van Afrika,
Vraag aan uw goddelijke Zoon genezing voor
de zieken,
Troost voor de bedroefden, vergeving voor de zondaars.
Wees de voorspreekster voor Afrika bij uw Zoon
En bekom voor heel de mensheid heil en vrede!
Amen*

*Gebed tot Maria, uitgesproken door
Benedictus XVI in Cotonou op 17/11/2011*

Niet vergeten te gedenken

Wat de martelaren en de geloofsgetuigen van de eerste Kerk hebben meegemaakt is niet eigen aan die oude periode uit de geschiedenis. In de 20ste eeuw, meer dan in het begin van de Kerk, waren er geloofsgetuigen, mannen en vrouwen, die veel voor hun geloof hebben geleden. Hoeveel christenen hebben in de 20ste eeuw en in elk werelddeel, hun verbondenheid met Christus met hun bloed betaald?

Voor de Kerk was het bloed van de martelaren steeds zaad voor nieuw leven. De herdenking heeft ons een spectaculair vergezicht getoond: een eeuw die rijk was aan geloofsgetuigen, mensen die op een of andere manier het evangelie trouw zijn gebleven in gevaarlijke situaties en vervolgingen.

We moeten ze blijven gedenken! We moeten hun geschiedenis te boek stellen. Onze broeders en zusters in het geloof vormen een soort immens fresco van het evangelie van de zaligheden, dikwijls getekend met hun bloed!

Waar haat het leven onmogelijk maakte, hebben zij getoond dat liefde sterker is dan de dood.

Sommigen zijn gestorven omdat ze, zoals een Goede Herder, bij hun kudde wilden blijven; ondanks de dreiging wilden ze bij hun gelovigen zijn. Gedurende de voorbije eeuw zijn er over de hele wereld mensen opgestaan die liever de dood ingingen dan hun zending te verloochenen. Priesters en religieuzen hebben hun toewijding beleefd tot de laatste druppel bloed.

Ze hebben ons een kostbare erfenis nagelaten, deze moedige getuigen, een patrimonium voor alle Kerken en christelijke gemeenschappen.

Johannes Paulus, 7 mei 2000

Gebed tot de martelaren van Kongolo

*Heilige en barmhartige Vader,
Gij houdt van ons en Gij geeft ons Jezus
die ons redt door zijn bloed, vergoten aan het kruis.
Wij danken U voor de missionarissen die gevallen zijn in Kongolo.
Zij hebben hun bloed vermengd met het bloed van Jezus,
en actief deelgenomen aan het mysterie van het kruis.*

*Trouw aan hun missionaire roeping
zijn ze bij hun kudde gebleven
en hebben ze hun leven gegeven voor hun schapen.*

*Op het ogenblik dat we hun martelaarschap herdenken,
smeken we U:
dat hun bloed de grond van Kongolo en Afrika vruchtbaar zou maken
zodat hij overvloedige vruchten
van gerechtigheid en vrede voortbrengt.*

*Geef ons, door hun bemiddeling,
de genade om trouw te blijven aan uw roepstem
en gedreven door de Geest.
Amen*

